

*Marosvásárhely és a Székelyföld
fejlesztéspolitikájának kapcsolódási
pontjai a XX. század első felében.*

Fodor János, PhD hallgató, BBTE

Periodizáció- „Bernády-éra”

- 1902-1913
- 1922-1936
- Bernády György volt az egyetlen olyan nagyformátumú politikus, aki a helyi adminisztrációba számított, politikai szerepe az első polgármesterségével értékelődött fel
- 1903-ban a marosvásárhelyi Székely Társaság tiszteletbeli tagjává választotta

KORSZAKOLÁS

- 1902-13 polgármester
- 1913-17 között főispánná nevezik ki
- 1919-20 válságos időszak (budapesti út)
- 1922-27 parlamenti képviselő, OMP alelnök
- 1926-29 ismét polgármester
- 1930-33 MPDB+ városi tanács

Bernády kilépett a Magyar Pártból
— Mivel indokolja kilépését? —

AZ ELLENZE'K

**Dr. Bernády György
lemondott**

a polgármesteri állásról és tegnap, pénteken délben a városházán formálisan is elhúszozott a tisztviselőkartól. A primária vezetését Oooulescu tanácsos vette át. Bernády tegnap Bonozhidára utazott Bánffy Miklós grófhhoz, aki a város ügyeit közelálló oldalról megőafol-

MAROS

Második polgármestersége

- Rövid polgármestersége nem befolyásolta különösképp a város fejlődését
- Polgármestersége csupán “elvi-erkölcsi” siker
- Békítő, pacifikáló szándéka nem volt időszerű
- Leváltása nem jelentette politikai karrierje végét

Bernády végzete.

A Magyar Polgári Demokrata Blokki pártirodát állit fel

- Bernády és az általa létrehozott pol. tömörülés áldozatok és személycserék árán is elérte a célját:
- Sikerült a városi magyarságot egy párt alá terelni
- Nem ez volt az egyetlen „ellenzéki-alternatív” szervezet: Balázsfalván és Szamosújváron is voltak hasonló ellenakciók az OMP-vel szemben
- Felhívta az OMP figyelmét a szociálisan érzékeny rétegekre, valamint a generációs váltás szükségességére

Bernády első és második polgármesterségekori szereplők

- Oroszlány István, Ugron András, Hofbauer Aurél, Bürger Albert, Csiszár Lajos, Petry Zsigmond
- Jaross Béla, Fekete Andor, Morvay Zoltán, Bustya Béla, Sebestyén Miklós, Nagy Endre, Radó Sándor, Fereczi Zsigmond

A városi kerületben megválasztott képviselők

- Sándor János (1905. január 27., lemondott június 21., helyette Sebess Dénes volt megválasztva, aki függetlenségi párti. 1906-ban lemond, helyette megy Fenyvesi Soma szintén függetlenségi párti képviselő volt). 1910-ben dr. Székely Ferenc munkapárti képviselő, lemondása után dr. Székely Aladár (augusztus 6.)
- Függetlenségi párti jelöltek közül 1901-ben Bedőházy János és Sebess Dénes voltak megválasztva, majd 1906-ban ismét Bedőházy János volt a képviselő, a második kerületben pedig Fenyvesi Soma volt megválasztva 1910-ben Décsy Zoltán Kossuth párti képviselő lett megválasztva.

Képviselők a két vh. között

- 5-6 képviselő, 2-3 szenátor
- Bernády György 1922-1927
- Szoboszlay László 1926-28
- Orbán Balázs- Bürger Albert PNL 1927
- György József 1928
- Willer József 1931
- Ferenczi Zsigmond 1932
- Bethlen György (Laár Ferenc) 1933

Székelyföldi kapcsolódási pontok: gazdaság

- A nagyobb marosvásárhelyi vállalatok leginkább a termékeik nyersanyagához szükséges cikkekét szállították Székelyföldről (elsősorban fa)
- Legtöbb ipari vállalat azonban elsősorban a többi erdélyi nagyvárosban nyitott fiókvállalatot, vagy képviseletet, termékeik elsősorban külföldöt célozták

Faipar

- 1907-ben megalakult a Székely Fülöp és Réti Ernő bútorkereskedők által alapított Székely és Réti bútorgyár.
- Mestiz Mihály és Fiai Rt.- díjnyertes
- Farkas Mendel gyára
- A forrásanyag elsősorban a vármegyei erdőségből (vasút) és a Maroson való tutajozásból származott

Faipar a két vh. között

- 1927-ben Marosvásárhelyen egy hordógyár (Bürger) és 6 fűrészárú gyártással foglalkozó cég: Bustya Lajos Fűrészgyára 27 alkalmazottal, Deda-Bistra Fakitermelő Rt marosvásárhelyi fiókja 250 alkalmazottal, Mestiz Faipar Rt Fűrész és Parkett gyár 100 alkalmazottal, Malom-Faipar és Termékértékesítő Rt. 56 alkalmazottal, Faipar és Árukereskedelem Rt. 76 alkalmazottal
- Bútorgyártás: Székely és Réti Erdélyi Bútorgyár 60 alkalmazottal

Bürger-kereskedelmi társasága

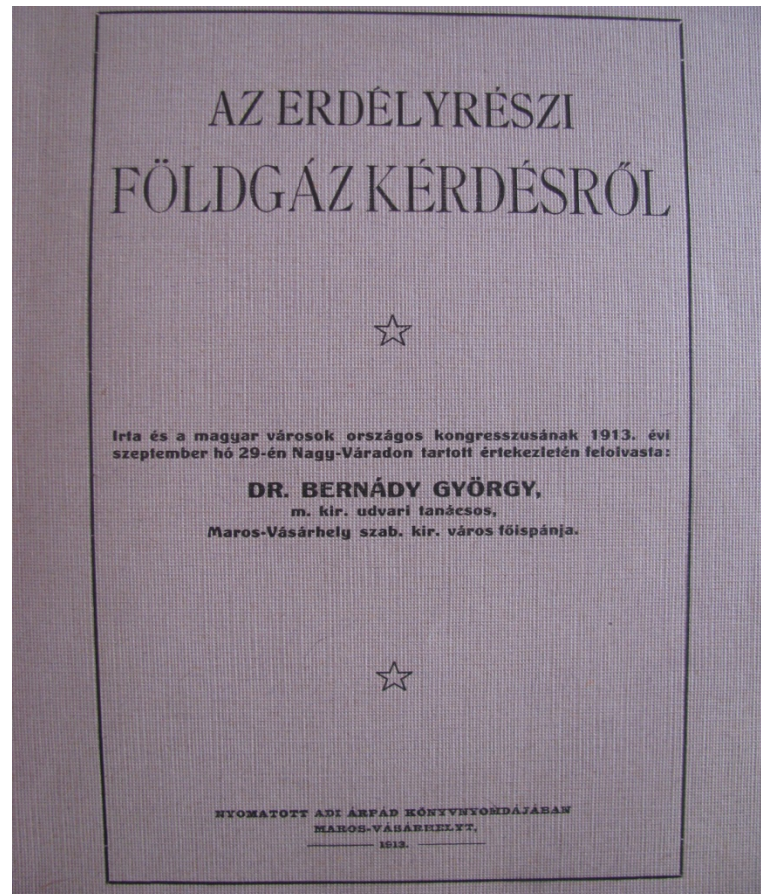
- Sörgyára a század elején az egyik legnagyobb ipari létesítménynek számított
- A világháború után ipartelepét hordó, ecet, tejtermék és kőfeldolgozó gyárral bővítette, Brassó/Kolozsvár/Bukaresttel kereskedett
- 1902-ben előadott a Székely Kongresszuson a szesz-, sör-, és szódagyártásról: kiemeli hogy az őstermelő és az iparos kapcsolata szoros, ezért fel kell javítani a termelés minőségét, mennyiségét. A szesz és sörgyártó ipart mezőgazdasági iparként látja, mivel mindkettő nyersanyagát a mezőgazdaságból szerzi meg.

Csiszár Lajos

- Építőmester, végvezető, 1913-ban *Az ipar és kereskedelem megerősödésének akadályai Magyarországon. A Székelyföld iparosítása: A székely nép megmentése* címmel adott kiadványt
- 1933-ban pedig *Árkartelek és Románia közgazdasága* címen publikált írást.

Bernády, gázkérdés

- „a földgáz fogja a jövőben eltartani a várost, az fizeti vissza a kölcsönöket, kamatokat, az lesz az aranyfedezet!”
- Gáz szerepe a magyar városok életében

Összegzés

- Az impériumváltást követően regionalizálódtak az elképzelések, a városi politika elszigetelődött, illetve a városi adminisztratív vezetőség figyelmét lekötötték a kisebbségi sérelmek
- Egyéni szinten jelent meg csupán, de nem volt egy egységes fejlesztéspolitikai koncepció, amely Marosvásárhely bármilyen szerepét hangsúlyozta volna egy Sz-föld fejlesztéspolitikában

„Ezt a várost sokan a túloldalról nem akarják magyar városnak tekinteni, pedig ennek a városnak rendkívüli szerepe lesz, az előbb-utóbb végrehajtandó székely autonómia keretében. Komoly aktivitást kell kifejteni ennek az autonómiának az előkészítésére és dokumentálni, hogy a székelyföld kulturális vezetésében döntő szerepe van, volt és lesz Marosvásárhelynek.”

Köszönöm a figyelmet!

